

1984 İstanbul 27. Uluslararası Jeoloji Kongresi İçin Yerbilimcilere Çağrı

İ. ENVER ALTINLI

I.Ü.F.F. Tatbiki Jeoloji Kürsüsü

Uluslararası Jeoloji Bilimleri Birliği (IUGS) nin görevleri, Uluslararası Jeoloji Kongrelerini düzenlemek, yer yüzü ölçüsünde Yerbilimlerindeki araştırmalar arasında bağdaşıklık kurmak, yeni disiplinlere özendirmek, birkaç ülkeyi ilgilendiren araştırmaları yönlendirmek, Yerbilimleri araştırmalarında üstün ve eşit standart sağlamak, komisyon, komite, çalışma grubu, vb aracılığıyla toplu bir yöntemli çalışmalarla konu alanlarını ilerletmektir.

Daha Yenidelhi Uluslararası Jeoloji Kongresi'nde adaylığını koymayı gözetmiş Türkiye, ilk resmi başvurusunu 25. Sidney Uluslararası Jeoloji Kongresi sırasında yapmış ve adaylığı kabul olunmuştur. 1980 Paris 26. Uluslararası Jeoloji Kongresi sırasında, ülkelerin IUGS Temsilcileri, aday bulunan Türkiye, Rusya ve Japonyadan birini oylayarak, Fransadan sonraki Uluslararası Jeoloji Kongresi Ülkesini belirleyecektir. Sırasını Fransaya vermiş Rusyanın bir hakkı sözkonusu olabilirse de, 50 yıldır Türkiyenin kendi jeolojisinde gerçekleştirdiği ilerlemeleri yerinde görmeyi arzuların sayısı büyük olduğu yönle, Türkiyenin seçilmesi olasılıdır. Eğer seçilmesede Türkiye 1988 için adaylığını tazeleyecektir.

Bu aday adaylığı süresince, 1980'e dek Yurtiçinde resmi olmayan uğraşlar belli bir düzene sokulmalıdır. Pariste, uzmanlar, eşleri ve çocukları ile birlikte 6.000 üstünde katılma umulmaktadır. Türkiye'ye her yönden derin ilgi evrensel olduğu yönle, Türkiyede başta otel olmak üzere bu sayı ile ancak İstanbulda baş edileceğinden, Kongre İstanbulda yapılacaktır. O tarihe dek bir yanıyla Kongre Konutu bitirilmiş bulunacaktır.

Uluslararası Jeoloji Kongresi'nin ilki Fransada yapıldığı yönle, 4 yılda bir yapıla gelenlerin 100. yılını Fransada kutlamayı isteyen Fransaya, Rusya kendi sırasını vermiştir. Bu 100. yıl kutlamasının 1. Genelge'si, Fransızca ve İngilizce bir kitapçık halinde MTA ya 100 adet gelmiş ve 80 kadar dağıtılmıştır. Bundan edinmek isteyenler MTA Jeoloji Dairesine başvurmalıdır.

Ta başlangıçtan beri yurttan yurda jeoloji değişerek hep "Jeoloji Ölçme Daireleri aracılığıyla olmuştur. Yurt dışında MTA, Türkiye Jeoloji Ölçme Dairesi olarak bilinmektedir. Üniversiteler, Bakanlıklar, Ulusal Komiteler ve daha başkaları hep bu şemsiye altında iş ve güç birliği yapmaktadırlar ve bu bir gelenek olmuştur. Politik, yönetim ve örgütlenme sorunları ile ilk hazırlıkları, her ilgili kurumdan bir sorumlu temsilciden oluşacak bir komite yürütecektir.

Bilimsel Araştırma, Öğretme, uygulama ve örgütlenme giderek pahalandığından, üyelerin rahatça ilgili devlet dairelerine birikimli yardımları bile girişimlerin harcamalarını karşılayamamaktadır. Bu arada bir ilk tutum olarak "Zamandas Çeviri"den vazgeçilmiştir. Örg. Sidney'de programlar, toplu sunular, bildiriler ve tartışmalar hep İngilizce olmuş; hatta bu soru soranların bir ikinci bildiri nitelikli uzatmalarını önlediği yönle zaman ekonomisi sağlamıştır. Pariste de zamandas çeviri olmayacak; fakat bildiriler değişik türden sunulabilecektir. Özellikle bütün gezi kitapları İngilizce hazırlanabilecektir. Fransa, jeoloji gezilerine İskandinavya N Afrikaya, Yunanistandan İspanyaya kadar hazırlamaktadır. Bu gezilerde 1.000 jeolog görev alacaktır. Türkiyenin hem içerik hem de biçim yönünden jeolojinin türlü disiplinlerinde, komşu ülkeleri de içine alacak saha gezileri için şimdiden davranması zorunluğu apaçıktır. Örg. Statigrafi için formasyon adlamalarının Türkiye sınırlarının ötesine uzatılarak birlik ve beraberlik sağlanması çetin bir görev, zorlu bir sınavdır. Büyük sayıların girdiği her yerde standart, hem kapsam hemde biçim (miktar, üslup, sıra, büyükharfleme, sunu düzeni, gibi) yönünden kendisi zorlamaktadır; nitekim örg. ÖZ (ABSTRACT) için petrol konusunda yeni bir örnek şöyledir:

HEDBERG, HOLLIS D., Princeton Univ., Princeton, N.J., and J.D. MOODY, Consultant, New York, N.Y.

Kıta Şevleri ile Basamaklarındaki Petrol Umutlu Alanlar

Yeryuvarlağı ölçüsünde olmak üzere Kıta şevleriyle basamaklarının olası jeolojisini gözden geçirme, bu deniz alanlarındaki petrol umutlu sahaların, yaygın bir açıklama son dalamasına girişimin göze alınması gereğini açığa vurmuştur. Bu alanlardan üretimin nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağını, harcamaları karşılayacak fiata düşürebilecek üretimle kestirilecektir. Bugün için, ilerde daha da elverişli olacak teknoloji elde bulunmaktadır. Denet koşulları daha çok ekonomik ve politik ise de, ayrıca bu alanlardaki politik hak, üretim tutarı ve işletme giderlerine bağlıdır. Kıta şevleri ile basamaklarındaki petrol zenginliklerinin nicel kestirmeleri, girişim öncesinde çokça tahminli ise de, petrol ve gaz birikimine egemen jeoloji koşulları, enazından umut vericidirler.

Konuşmacı Adı :

" Adresi :

1984, azçok MTA'nın 50. kuruluş yılıdır. 27. İstanbul Uluslararası Jeoloji Kongresi, bunun Uluslararası düzeyde bir kutlaması olacaktır. Sidney'deki birinci adaylığı berkiten bir ikinci yazı, MTA ca Paristen sonraki Uluslararası Jeoloji Kongresi'ne sürekli yardımlarda bulunacak olan Genel Sekreter Prof. Dr. J. Auboin'ne gönderilmiştir.

Türkiyenin önünde, şimdiye dek üstün başarılar ve yararlar sağlamış 26 tane Uluslararası Jeoloji Kongresi yayımları vardır ki üstün örneklerdir. Bunlarda bir evrim yönü belirlidir. Bildiriler yanı sıra, gerek kongrenin yapıldığı ülke, gerekse o ülkeye uğrayan ve orada örnek bulan kimseler için çok değerli "Gezi Kitapçıkları" benzerlerinin hazırlanması çok emek isteyen çetin bir girişimdir. 27. Ulus-

lararası Jeoloji Kongresi için, Istandart düzeyde hazırlanacak bu gezi kitapçıkları, şimdiye dek birike gelmiş saha incelemelerinin objektif, kantitatif, gözleme yash ve rasyonel yorum belgeleri olacak, yeni irdelemelere sıçrama tahtaları oluşturacaklardır.

1977 İstanbul 10. Dünya enerji konferansı, hazırlanmakta bulunan 1979 Dünya Maden Kongresi ve daha başkalarıyla teori, pratik, öğretim ve araştırma, idare vb deki yerbilimcileri engin deneyim kazanmışlardır. Erken davranmakla, geç kalınmış olmayacağından, şimdiden gerekli örgütlenmenin saptanması, ödev ve görev bölümü, teorik ve pratik yönde birlik ve beraberlik sağlanması için bu yazı, ayrıcasız olarak tüm yerbilimcilerinin katılmaları için bir çağrıdır.

DEPREMLERİN ÖNCE DEN KESTİRİLMESİ:

Çin'de Elde Olunan Yeni Başarılar (*)

CHRISTIAN WEBER

Çin tarihinde, manyitüdü 8 yada daha büyük olan yaklaşık 20 deprem vardır. Bu, kuşkusuz, mutsuzluk verici bir dünya rekorudur. 1956 yılındaki Hua xian (Shan xi) depreminde bir milyona yakın insan öldü. Çin Sosyalist Hükümetince yapılan, doğal afetlere karşı savaşım programı, sismik tehlikeleri azaltma konusunda geniş bir yer ayırmaktadır. Kültür devriminin başlangıcından, Chou en Lai, 1966 He bei depremi ile yıkıma uğramış yerleri gezdiğinde, depremleri önceden görme konusunda önemli yatırımların yapılmasına karar vermişti. O günlerde, batı ülkelerindeki bilim adamları bu konuda kuşkulu ve başlıca çabalarını depreme dayanıklı yapılar üzerine yoğunlaştırmışlardı. Çin'deki yapılar geleceklere uygun olarak tuğladan yapıldığı için, bir tek çözüm kalıyordu ki o da halkı zamanında uyarmak ve dışarı çıkarmaktı.

Amerikalı sismologlar, 1974 yılı Ekim ayında Çin'e gittiklerinde, oradaki sismologların depremleri önceden bilme konusundaki bilgileri karşısında şaşkınlığa uğramışlardı. Bu gezi ile ilgili raporun tamamı yayınlanmıştır. (Presse ve diğ., 1975).

* La Recherche no: 65, Mart 1976 sayısından Güner Ünalın tarafından çevrilmiştir.

Kısa bir süre sonra Çinli sismologlar dünyada ilk kez, manyitüdü 7'den büyük olan bir depremin olacağını bilerek, halkı konutlardan dışarı çıkarmışlar ve büyük bir afeti önlemişlerdir. Çinlilerin bu konuda kendilerine olan güveni, ülkenin sismolojik koşullarından kaynaklanmaktadır: Avrasya ile Hint Kıtaları arasındaki çarpışmaya bağlı önemli bir sismisite sözkonusur. (Molnar ve Tapponier, 1975), Ülkede 2800 yıldan beri süregelen olayların kayıtlı olduğu ve dünyada eşi olmayan kütükler vardır, ayrıca 1303 yılındaki Hong zoa (Shan xi) depreminde yapıldığı gibi, izoseist haritaları hazırlamaya olanak sağlayacak ayrıntıda belgeler bulunmaktadır. Bunlardan başka, her bölgede sismolojik inceleme yapan bilim adamlarından kurulu birime, onbinlerce başka uğraşı dalından olan kimselerin yardımcı olmasını sağlayan bir anlayışın da var olduğunu yukarıdaki verilere eklemek gerekir.

Çinlilerin programındaki yönelimler çok pragmatiktir: program gereğince depremden önceki olağan dışı olaylarla ilgili elden geldiği kadar bol gözlem yapılır (La Recherche no. 15, p. 717 Sept. 1971). Amerikalıların raporunda, yapılan